

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Anton Jeglič r. 29. maj. 1850 v Bégunjah na Gorenjskem, gimnazijo izvršil v Ljubljani l. 1869, bogoslovje l. 1873, postal doktor na Dunaju l. 1876, duhovni pastir v ženski kaznilnici Begunjski l. 1877, slušatelj na vseučilišču v Würzburgu in Rimu l. 1878, podvodja v duhovskem semenišču Ljubljanskem od l. 1879, kanonik v Sarajevu l. 1882 in l. 1891 vesoljni nadškofovski namestnik.

Izredno nadarjen in izredno marljiv bil mi je učenec vseh osem let na gimnaziji, in ako je A. Kržič podoben tihemu potoku, ki rosi in napaja velike travnike pa mlade livade, podoben je A. Jeglič deroči reki, ki seboj pobere in potegne vse, kar jej pride nasproti.

Prvi in koj dovršeni spisi Jegličevi se nahajajo v Letopisih Matice Slovenske, n. pr. l. 1869. II: „Slovenci in sedemnajsti vek“. V književno-zgodovinskem oziru popisal **A. J.** (str. 200—204). — L. 1870: „Prva pot v Ljubljanske šole in prvi dan v njih“ (str. 201—208). „Slavija“. Igra v dveh djanjih. — L. 1871: „Pisma o vedah in umetnijah“ (str. 294—315). Spisal **A. J.** — L. 1872—73: „Človek in država“ (str. 32—71). Po Ehrlichu slovenil **A. J.**

Danica l. 1870: „V katerem germu tiči zajec?“ Pomoček za dobre sklepe o novem letu. Kamorkoli se obrnemo, pravi v začetku **A. J.**, povsod nam vdarjajo na uho pritožbe o slabih časih; in vendar se kupčija odpira zmir na nove kraje, delavcem se plačuje njihov trud tako drago, in tudi marsiktere družine precej dobro izhajajo! Kaj napravlja te pritožbe, v katerem germu tiči zajec? Mislimo, da jo saj nekoliko uganemo in pravo zadenemo, ako terdimo: Potrata in slastiljubje itd. — „Človeštvo pa samostani.“ — „Vsi bratje,

Kaj uči cerkev?“ — Vselej se kaj prime! To mislijo današnji nejeverniki in lažnjivo zvani olikanci ter udrihajo po katoliški cerkvi, materi svoji; da bi jo žalili, da bi jej prederli materno serce, da bi jo pokopali v merzel grob, vpijejo in razgrajajo, šuntajo in hujskajo, opravljajo in obrekujejo to ljubečo mater, da bi neveden človek poslušaje to vrenje in šumenje res mislil: katoliška cerkev ti je zagrizena sovražnica vsemu človeštvu, vsemu, kar se strinja s človeško dostojnostjo, da je izleček samega pekla“ itd. (73). — „Vera in razum“ (str. 180). — „Ali je res verovati nič vediti“ (247—9)? — „Veselimo se“ (o pravni zmagi Pija IX)! — „Žalost in veselje“. Tagblattu odgovor na to, kar je iztuhtal iz sostavka: Veselimo se! češ, Danica se veseli, da so papežu Rim vzeli. — Ker je revček — Tagblatt — tako kratkega spomina in oslabele pameti, naj pa Danica še nekoliko bolj razloži in pové, za kaj se ona a) veseli in b) žalosti oziroma na laški rop.

a) Danica se žalosti, ker se je s tem djanjem 1) pritislila zaušnica sveti pravici! 2) — podpiral gerdi nauk: moč pred pravico! 3) — odvezla podlaga vsemu društvenemu življenju in se odprle vrata prekucijam! 4) — očito pokazalo, da mednarodne pogodbe le tako dolgo veljajo, dokler se stergati ne morejo. 5) — pritislil velik madež sedanjemu veku. 6) — v principu nekako podelila pravica ropu in tatvini, tem bolj, ker k temu djanju molče vse države. 7) — v preobilni meri prelomila sedma Božja zapoved: ne kradi!

b) Danica se pa veseli ne ropa, temuč, ker se je s tem djanjem 1) popolno razkrila gnjusoba, ki se skriva v besedah: liberalnost, razsvitljenje, luč, napredek itd.; 2) — hinavščina cerkvenih nasprotnikov!

oni govoré: nič se ne boj nič! zraven pa po turčinovo vrat režejo! 3) — razgernil čuden sad nove omike, pokazalo, kam pride človek, ki zataji cerkev in njena načela. 4) — so se pokazali lažnjivi preroki v ovčjih oblekah in se jih bomo vedili toliko laglje ogibati. 5) — pokazala okužena lastnija evropejske zoperkatoliške politike. 6) — toliko bolj ločili dobri življi od slabih; da, le gnjilo proč od dobrega, eno gnjilo jabelko pokonča vse dobro — torej ločenje! 7) Ker se je v tem djanju popolno opravičilo delovanje duhovnov zoper tako omiko, ki pripelje le do roparij in roparijam daje prelepa imena itd. (cf. Danic. 1870 str. 374—5)!

Danica 1871: Primerjanje ob koncu posta: Kristus in Pij IX. — Hosana — Križaj ga — Aleluja (str. 101). — Živel Pij IX: Napoleon III pa Pij — kako slična pa vendar različna v osodi svoji. Napoleon pozabljen, Pij v časti in ljubezni po vsem katoliškem svetu. Kje je vzrok tej prikazni (106)? — Prikaz in pokaz na našem slovstvenem polju (Boris Miran. Zvon. str. 348). **A. J.**

Danica 1872: Naša zvezda t. j. sv. vera (9—18). Vprašanje nasprotnikom — odkod njihovo sovraštvo do katoličanstva, do katoliške cerkve (99—100). Vera in napredek (130). Mi in oni — gledé prave véde, češ, katoličani in posebno duhovni so sami nevedneži! Je-li istina (155—6)? — Ti si Peter, skala! — besede tako tolažilne, sedaj, kadar so se zarotili zoper cerkev mnogi ministri in vladarji, zarotilo vse liberalno časnikarstvo, zarotila vsa učenost! — Vera in stanovi — kako je vsem potrebna (344). Vera, pa omika in svoboda — kaj je prava omika, kaj prava svoboda (366—400). **A. J.**

Danica 1873: Liberalen — kdo je liberallec ali prostomislec v pravem in kdo v napačnem smislu, kdo je polovičar. Žalibože, pravi proti koncu, da imamo pri nas dovolj tacih polovičarjev, ki se sicer boré z vso dušno močjo za narodno pravo, za svobodno državno vstavo, a ne zinejo be-

sedice v obrambo cerkve ukljub strašnih napadov, marveč jo prezirajo, emancipirajo se od nje, počasi gredo proč iz njenega stališča — zabredli bodo, cerkveni organi jih bodo svarili, pričel se bo prepir in iz sedanjih na pol liberalcev se bodo izlušili celi v najslabšem pomenu. Tako se je drugod veršilo, da bi se pri nas drugače, ne verjamemo. Zato pa bodimo mi v pravem smislu prostomiselní, dosledni, odločni in delajmo, da nas čas ne prehití (str. 35; cf. 1892). — Šolsko (str. 67): O svobodnih govorniških vajah na gimnaziji pod navodom slovenskega učitelja, potem v bogoslovnem semenišču, kolikanj potrebne so bogoslovcem z ozirom na liberalizem po srednjih in višjih šolah; tvarine, katere so se tisto leto obravnavale itd. — O papeževi „encikliki cum syllabo errorum“ (str. 107—123). Kratak ogovor za domačo veselico o rojstnem dnevu sv. Očeta 13. maja, zložil in govoril Ant. Jeglič, bogoslovec 4. leta (str. 155—164). — Kopernik — Galilej — Cerkev (str. 193—202). **A. J.**

Tako bistro in čvrsto je pisal Jeglič še dijak v bogoslovju. Popolnoma v tem duhu je v naslednjih letih z Dunaja poročal o duhovnem in cerkvenem dejanju in nehanju Slovincu v jako značajnih dopisih, da so nekateri v tisti Slovincem osodni dobi po godu bili celó državnemu pravdniku! Tako tudi poznej na pr. 1. 1878 št. 79—82: „Naravoslovni materializem“. Spisal dr. Anton Jeglič. — Živo in neutrudno je deloval v škofijskem duhovskem semenišču za vero in omiko (Virtuti et Mysis), da je znati njegovega duha še sedaj. — Goreče je govoril večkrat v Katoliški družbi ter ji pomagal tudi s peresom.

Glasi Katoliške družbe za Kranjsko imajo l. 1879 v zv. XI. XII v sebi prelepa spiska: „Kdo nas pripelje k zaželjeni sreči (str. 3—4). Prednosti Marije Device“ (str. 45—64). — L. 1880 v zv. XIII. XIV: „Predgovor (str. 3—4) pa Poročilo o delovanju Kat. družbe (71).

A. Kerščanstvo vstreza popolnoma vsem zahtevam naše nature. B. Kerščanstvo popolnoma vztreza človeški družbi" (str. 5—70). Zv. XV: „Nekoliko o sv. Rešnjem Telesu" (str. 39—76). Spisal dr. Anton Jeglič.

L. 1882 se poslovil od svojega dóma, podá v Sarajevo pozvan za kanonika ter se ondi žrtvuje duhom i telom svojemu novemu vzvišenemu zvanju, in — prikaže se koj prvo leto pisatelj hrvatski v službenem listu za Vrhbosansku nadbiskupiju „Srce Isusovo" na pr. God. 1882. I: Što treba za vjenčanje. God II. Vjera i politika. God. III. Rimsko pitanje. Papiinstvo na koncu godine 1883. Viest ob odlazku pape iz Rima. Propaganda itd.

Uzgojoslovje za učitelje i učiteljske pripravnike. Po najboljim piscima sastavio Dr. Antun Jeglič, kanonik vrhbosanski. U Sarajevu. Vlastitim nakladom tiskara Spindler i Löschner. 1887. 8. II. str. 249. — „Nadam se, piše v predgovoru, da ova moja knjiga neće biti suvišna, budući da naši učitelji i naši učiteljski pripravniki imadu samo jednu naški pisanu knjigu o uzgojnoj znanosti... Gledao sam, da knjigu tako udesim, kako bi im njihovo znanje o uzgoju mogla nadopuniti, usavršiti a možda u gdekojim točkama i ispraviti, te ih oduševiti za njihovo prevzvišeno zvanje. — Posvuda sam napokon namjeravao pokazati, kako vjera mora pronicati čitavo uzgajanje, i kako je uzgojitelj pred samim Bogom odgovoran za sve, što god radi ili ne radi, bilo u pogledu na njegov osobni, bilo u pogledu na njegov zvanični život itd." —

V istini klasične pa so njegove razprave v „Vrhbosni", izvrstnem listu, ki ga na svetlo daje prvostolni kaptol Vrhbosanski „katoličkoj prosvjeti" namenjenem. Na pr. god. I. 1887: Geologija i Mojsijev Hexameron: o novi knjigi kritika. Hieroglifsko i klinčano pismo odgonetano. Kaldeja o početku svieta i čovjeka. Razlaganje psalmov.

Znanost služi bibliji. Naši (t. j. kranjskih Slovencev) zvonovi, njihova posveta v Sarajevu itd. itd.

V premnogih poslih svojih dopisuje časih še iz Sarajeva zlasti Danici. Na I. slovenski katoliški shod je iz Linca došel v Ljubljano dr. A. Jeglič, generalni vikarij in kanonik v Sarajevu, ter govoril „o katoliškem življenju", kar kaže Slovenec 1892 l. XX št. 199 in 200. V Vrhbosni je potém ob kratkem pa iskreno opisal „Prvi slovenski katolički sastanek u Ljubljani" (VI. 18). — L. 1880 se je dr. Anton Jeglič v Slovincu št. 45 in 46 potegnil za čast „Matice Slovenske" nasproti strankarskemu poročilu v „Slov. Narodu" o njenem občnem zboru. Ondi največ prizadeti dr. Ivan Tavčar v svoji obrambi (XIII. 101) mej drugimi stvarmi pravi: „Kakor je videti, čuti mož v sebi prihodnjega prelata... — Ta gospod bode brez dvombe še razsajal!" — In res, doktor je bil doktorju tu prorok. Dr. Jeglič je res že prelat in — kdor ga je videl o katoliškem shodu na katedri — moral si je reči: Glej, kako Jeglič razsaja!

„Nič se mi bolj ne gnjusi, kakor grdo, strastno, krivično strankarstvo, kteremu je dober vsak pripomoček, da se le nasprotnik pobija — in ubije. To ni pošteno". Tako je pisal l. 1880 v Slovincu. In kar je pisal še bogoslovec l. 1870 o liberalcih, polovičarjih, in o potrebnem ločenju v Danici, to je z vsemi močmi povdarjal l. 1892 na katoliškem shodu, in — nedavno mi je pisal: „V Ljubljani vre in kipí. Dobro je! Polovičarskih duš dandanes ne potrebujemo. Naj se položaj razbistri, da se poznamo in vidimo, kdo je odločno za Boga in za Jezusa, kdo pa odločno proti Bogu in Jezusu. Slovenec se dobro vojskuje". — Bog ohrani iskrenega boritelja za vse dobro, lepo in pravo še mnogo let vrlim Bošnjakom, pa tudi nam poštenim Slovincem!

